

SPIS TREŚCI

Część pierwsza

Podstawy patofizjologiczne	13
1. Występowanie, rozpoznawanie, klasyfikacja niepożądanego działania leków — Jan Tatoń	13
Występowanie niepożądanego działania leków	13
Rozpoznanie i podział przyczyn powstawania ND	15
Optymalizacja długotrwałej farmakoterapii	21
2. Niepożądane działanie leków w okresach ciąży, porodu i porodu — Zbigniew Sternadel	24
Niepożądane działanie leków hamujących czynność skurczową macicy	25
Niepożądane działanie leków stosowanych w celu regulacji i nasilenia czynności skurczowej macicy	28
Niepożądane działanie leków o działaniu hormonalnym	30
Niepożądane działanie niektórych leków stosowanych w ginekologii	32
3. Patofizjologia niepożądanego działania leków u noworodków i niemowląt oraz najczęstsze jego przejawy — Jadwiga Prokopczyk	36
Czynniki patogenetyczne	36
4. Upośledzenie odporności organizmu jako wyniki niepożądanego działania leków — Henryka Siwińska-Gołębiowska	49
Wpływ leków na mechanizmy odporności	51
Diagnostyka i symptomatologia kliniczna	56
Obraz kliniczny	57
Leczenie	58
5. Polekowe odczyny alergiczne — Romuald Ochotny	60
Patogeneza polekowych odczynów alergicznych	61
Kliniczne zespoły alergii polekowej	63
Zapobieganie i leczenie zaburzeń wywołanych nadwrażliwością na leki	66
6. Rozpoznawanie alergii na leki — Krystyna Moskałewska	68
Testy diagnostyczne	68
7. Uczulenie na penicylinę jako model niepożądanego odczynu na lek — Ewa Maciejowska	78
Typ I alergii — anafilaksja	78
Typ II alergii — niedokrwistość hemolityczna	79
Typ III alergii — choroba posurowicza i pokrzywka	79
Typ IV alergii	79
Próby śródskórne	80
Badanie uczulenia na penicylinę <i>in vitro</i>	82
8. Podstawowe mechanizmy powstawania oporności bakterii na antybiotyki i chemioterapeutyki — Jerzy Januszkiewicz, Alojzy Oszczak	84
Powstawanie oporności bakterii	84
Dysbakteriozy po antybiotykach	91

Problem chemioprophylaktyki	92
9. Uzależnienie lekowe — <i>Tadeusz Lesław Chruściel</i>	96
Definicje	96
Grupy leków i środków uzależniających	100
Grupy użytkowników substancji uzależniających	101
Czynniki przyczynowe używania leków	103
Rozpoznanie zależności lekowej	105
Program zapobiegawczy	107
Leczenie zatruc środkami uzależniającymi	107
10. Kancerogeneza polekowa — <i>Jan Steffen</i>	110
Mechanizmy kancerogenezy	110
Metody i kryteria identyfikacji kancerogenów	112
Ilościowe wyznaczniki działania kancerogenego	116
Zależność działania kancerogenów od drogi ich wprowadzenia do organizmu i stanu funkcjonalnego narządów docelowych	117
Kancerogeneza przełożyskowa	118
Charakterystyka wybranych grup leków pod kątem potencjalnego działania kancerogenego	119
11. Fototoksyczne i fotoalergiczne odczyny polekowe — <i>Hanna Wolska</i>	134
Odczyny fototoksyczne	136
Odczyny fotoalergiczne	138
Metody diagnostyczne	140
Zapobieganie i leczenie	141

Część druga

Kliniczne zespoły i zaburzenia spowodowane niepożądanym działaniem leków	145
12. Objawy wynikające z niepożądanego działania leków psychotropowych — <i>Leszek Welbel</i>	145
Leki neuroleptyczne	145
Leki przeciwdepresyjne	154
Leki anksjolityczne (przeciwłękowe)	158
Leki pobudzające	159
Zagadnienia wybrane	159
Stosowanie leków psychotropowych w ciąży	160
Stosowanie leków psychotropowych u dzieci	161
Stosowanie leków psychotropowych u ludzi w wieku podeszłym	161
13. Objawy lub zespoły neurologiczne powstające w wyniku niepożądanego działania leków — <i>Jerzy Majkowski</i>	165
Zespoły kliniczne powstające w wyniku niepożądanego działania leków przeciwpadaczkowych	165
Niepożądane działanie antybiotyków na układ nerwowy	170
Niepożądane działanie sulfonamidów na układ nerwowy	172
Niepożądane działanie leków przeciwgruźliczych na układ nerwowy	173
Leki przeciwzapalne niesteroidowe	174
Niepożądane działanie cytostatyków na układ nerwowy	175
Niepożądane działanie leków sympatykolitycznych	175
Niepożądane działanie leków parasympatykomimetycznych	176
Niepożądane działanie leków przeciwparkinsonowych	176
Leki rozluźniające napięcie mięśniowe	177

Srodki przeciwwrobacze	177
Niepożądane działanie szczepionek i surowic na układ nerwowy	177
14. Kliniczne zespoły spowodowane niepożądanym działaniem leków hormonalnych — Jan Tatoń	181
Immunologiczne skutki wstrzykiwania hormonów przedniego płata przysadki	181
Niepożądane działanie preparatów hormonalnych tylnego płata przysadki	183
Niepożądane działanie przy leczeniu hormonami tarczycy	186
Niepożądane działanie kortykoterapii	188
Niepożądane działanie amin katecholowych	200
Niepożądane działanie androgenów i steroidów anabolicznych	202
Heteroseksualne stosowanie hormonów	204
Mammotropowe niepożądane działanie leków	205
Niepożądane działanie prostaglandyn	205
Niepożądane działanie preparatów insuliny i doustnych leków hipoglikemizujących	206
Zaburzenia wzroku w przebiegu leczenia insuliną	217
Lipodystrofia poinsulinowa	217
Niepożądane działanie doustnych leków hipoglikemizujących	218
15. Polekowe zespoły zaburzeń przemiany wodno-elektrolitowej — Franciszek Kokot	227
Polekowe stany odwodnienia	227
Polekowe stany przewodnienia	230
Polekowe zaburzenia gospodarki potasowej	233
Polekowe zaburzenia gospodarki wapniowej	237
Polekowe zaburzenia gospodarki magnezowej	240
Polekowe zaburzenia gospodarki fosforowej	242
16. Polekowe zespoły zaburzeń równowagi kwasowo-zasadowej — Franciszek Kokot	245
Polekowa kwasica metaboliczna	246
Polekowe zasadowice metaboliczne	248
Oddechowe zaburzenia równowagi kwasowo-zasadowej spowodowane lekami	249
17. Niektóre metaboliczne zespoły spowodowane niepożądanym działaniem leków	252
Polekowe ostre zaburzenia przemiany wapnia	252
Niepożądane działanie niektórych innych leków z zakresu przemiany wapnia	254
Zaburzenia przemiany węglowodanowej spowodowane przez leki	255
Polekowa hiperurikemia	259
18. Rozpoznawanie i leczenie zatrucia glikozydami naparstnicy	262
Ogólna charakterystyka działania glikozydów naparstnicy	262
Kliniczne objawy zatrucia glikozydami naparstnicy	263
Interakcje glikozydów naparstnicy z innymi lekami	267
Rozpoznanie zatrucia glikozydami naparstnicy	268
19. Symptomatologia działania niepożądanego leków przeciwaritmicznych — Jerzy Kuch	273
Objawy ze strony układu krążenia	273
Objawy ze strony układu nerwowego	279
Objawy ze strony układu pokarmowego	280

Inne niepożądane działania	280
Niepożądane działania poszczególnych grup leków	281
20. Objawy i mechanizmy niepożądanego działania leków hipotensyjnych — Jerzy Kuch	289
Niepożądane objawy ze strony układu krążenia	289
Niepożądane objawy ze strony układu nerwowego	290
Niepożądane objawy ze strony układu pokarmowego	291
Inne objawy niepożądane	291
Działanie poszczególnych grup leków	292
21. Polekowe choroby narządu oddychania — Wacław Droszcz	299
Oskrzela	299
Mięszs i tkanka śródmiąższowa	302
Naczynia płucne	305
Opłucna	306
Śródpiersie	306
Mięśnie oddechowe	306
22. Polekowe choroby nerek — Tadeusz Orłowski	309
Bezpośrednie zespoły nefrotoksyczne	312
Przewlekłe polekowe śródmiąższowe zapalenie nerek	315
Polekowe nefropatie z przewagą uszkodzenia kłębków nerkowych	317
Polekowe zespoły podobne do SLE	319
Nefroangiotopia polekowa	320
Toksyczne torbielowate zwyrodnienie nerek	320
Polekowa uropatia zaporowa	320
Farmakoterapia w mocznicy	322
Leki o silnym niepożądanym wpływie na nerki	323
23. Polekowe objawy i zaburzenia żołądkowo-jelitowe	333
Niepożądane działanie leków zmieniające strukturę błony śluzowej przewodu pokarmowego	333
Polekowe zespoły złego wchłaniania	339
Leki zaburzające motorykę jelit	341
Polekowe biegunki	342
Polekowe reakcje alergiczne	343
Ostre dysbakteriozy po antybiotykach	343
Leki zmieniające czynność wydzielniczą ślinianek	344
Niepożądane działanie leków zobojętniających kwas solny	344
Niepożądane działanie wynikające z polekowych zmian w krążeniu krwi i chłonki w przewodzie pokarmowym	345
Polekowe krwawienia z żołądka lub jelit	346
24. Polekowe uszkodzenia wątroby i trzustki — Jan Tatoń	350
Rola wątroby w metabolizmie leków	350
Zespoły objawowe polekowych uszkodzeń wątroby	355
Polekowe zaburzenia metabolizmu i wydzielania bilirubiny	355
Bezpośrednie hepatotoksyczne działanie leków	358
Hiperergiczne odczyny na leki w obrębie wątroby	360
Polekowe ostre zapalenie trzustki	365
25. Polekowe powikłania hematologiczne — Stanisław Maj	368
Niedokrwistość aplastyczna	368
Granulocytopenia	371
Zwiększona leukocytoza i eozynofilia	376
Upośledzenie funkcji granulocytów	377

Polekowe niedokrwistości hemolityczne	377
Niedokrwistości immunohemolityczne	378
Polekowe niedokrwistości hemolityczne przebiegające z utlenieniem i denaturacją hemoglobiny	382
Polekowe niedokrwistości hemolityczne u osób z niektórymi erytroenzymopatiami	383
Polekowa niedokrwistość hemolityczna u osób bez erytroenzymopatii	387
Polekowa niedokrwistość hemolityczna u osób z niektórymi hemoglobinopatiami	387
Polekowa niedokrwistość megaloblastyczna	388
Inne rodzaje niedokrwistości polekowych	390
Methemoglobinemia i sulfhemoglobinemia	392
Nadkrwistość	394
Polekowe zaburzenia hemostazy	394
Rozwój białaczek i chłoniaków	403
26. Porfirie i porfiryngenne działanie leków — <i>Ewa Kostrzewska</i>	407
Obrazy kliniczne porfirii wywołanych działaniem leków	408
Biosynteza hemu	411
27. Choroby polekowe skóry — <i>Bożena Łukasik-Bachurzewska</i>	416
Rumienie	417
Choroby naczyńiowe skóry	422
Powikłania po miejscowym stosowaniu kortykosteroidów	424
Zespół dermatitis perioralis	425
28. Polekowe zmiany w narządzie wzroku — <i>Helena Żygulska-Mach</i>	428
Zmiany polekowe dotyczące powiek i spojówek	428
Zmiany polekowe w rogówce	432
Zaćma polekowa	434
Zmiany chorobowe w błonie naczyniowej i siatkówce	435
Zmiany w tarczy nerwu wzrokowego i w drogach wzrokowych	437
Zaburzenia czynności mięśni zewnętrznych i wewnętrznych oka	439
Inne zaburzenia w narządzie wzroku (zmiany refrakcji, wytrzeszcz)	439
Jaskra polekowa	439
29. Choroby polekowe w otolaryngologii — <i>Teresa Goździk-Żołnierkiewicz</i>	443
Polekowe uszkodzenia narządu słuchu i układu równowagi	443
Objawy kliniczne uszkodzenia ucha wewnętrznego przez ototoksyczne antybiotyki	446
Zapobieganie i leczenie uszkodzenia ucha wewnętrznego	449
Ototoksyczność antybiotyków stosowanych miejscowo do jamy bębenkowej	450
Inne leki ototoksyczne	450
Choroby polekowe górnych dróg oddechowych	452
30. Polekowe niepożądane objawy w obrębie jamy ustnej — <i>Halina Smorsarska</i>	456
Zmiany w jamie ustnej przy stosowaniu antybiotyków	456
Polekowe zmiany w obrębie szkliska i zębiny	457
Inne polekowe zmiany zapalne w jamie ustnej	458
Polekowy rumień w obrębie błony śluzowej jamy ustnej	460
31. Zespoły objawowe wynikające z niepożądanego działania leków stosowanych w anestezjologii — <i>Witold Jurczyk, Anna Dyaczyńska-Herman</i>	462
Niepożądane działanie leków stosowanych w premedykacji	462

Niepożądane działanie wziewnych środków znieczulających ogólnie .	466
Niepożądane działanie środków znieczulających ogólnie stosowanych dożylnie .	478
Niepożądane działanie środków zwiotczających mięśnie prądkowane .	482
Niepożądane działanie środków znieczulających miejscowo .	483
32. Objawy i zespoły powstające wskutek niepożądanego działania steroidów antykoncepcyjnych — <i>Jerzy Teter</i> .	492
Sposób działania i stosowania antykoncepcji hormonalnej .	492
Niepożądane skutki antykoncepcji hormonalnej: diagnostyka, zapobieganie i leczenie .	495
Kancerogeneza .	495
Choroby wątroby i dróg żółciowych .	496
Cukrzyca — upośledzenie tolerancji glukozy .	497
Wpływ środków antykoncepcyjnych na ciśnienie krwi .	497
Zagrożenie dla ciąży i płodu wynikające z przyjmowania preparatów antykoncepcyjnych oraz złośliwe zmiany w pochwie u potomstwa płci żeńskiej .	497
Zespół <i>amenorrhoea-galactorrhoea</i> i <i>prolactinoma</i> .	498
Objawy ze strony układu moczowego .	498
Zmiany w obrębie skóry i włosów .	498
Zmiany w narządzie wzroku .	499
Acykliczne krwawienia z macicy .	499
Przejściowe niepożądane skutki zależne od komponenty estrogennej lub progestagennej preparatu antykoncepcyjnego .	499
Zapobieganie niepożądanym działaniom doustnych środków antykoncepcyjnych .	501
Przeciwwskazania do stosowania środków antykoncepcyjnych .	502
Skorowidz rzeczowy .	505